

Цебенко Олег Олександрович
Сенкальська Марта Андріївна

Роль НАТО у забезпеченні миру та безпеки в регіоні Східного Партнерства

УДК 327.51(1-11)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2023-6.14>

Цебенко Олег Олександрович
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології
та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська
політехніка»
вул. Степана Бандери, 12, Львів,
Україна
ORCID: 0000-0002-0024-0405

Сенкальська Марта Андріївна
магістр освітньої програми «Міжнародні
відносини»
кафедри політології та міжнародних
відносин
Національного університету «Львівська
політехніка»
вул. Степана Бандери, 12, Львів,
Україна
ORCID: 0009-0009-4701-6118

Стаття присвячена розгляду ролі Організації Північноатлантичного договору (НАТО) у забезпеченні миру та безпеки в регіоні Східного партнерства (СХП). Регіон Східного партнерства залишається центром геополітичної напруженості між РФ та країнами НАТО. Війна, що триває в Україні, заморожені конфлікти в країнах регіону, загострення напруженості у відносинах між країнами ЄС, США та Росією підкреслюють вразливість регіону до викликів міжнародній безпеці. Актуалізують тему і євроатлантичні потуги України, Грузії та Молдови. У роботі проаналізовано ключові аспекти ролі НАТО в контексті забезпечення миру та безпеки в регіоні Східного партнерства. Здійснено аналіз сучасних викликів для безпеки в цьому регіоні. Одним із основних викликів є зростання російської агресії в регіоні. Росія є головною загрозою безпеці для країн-партнерів НАТО у Східній Європі. Вона здійснює військову агресію проти України, а також веде гібридну війну проти інших країн-партнерів Альянсу, розмістила ядерну зброю в Білорусі. Іншим викликом є зростання небезпеки від гібридних війн та кіберзагроз в регіоні. Країни регіону СХП все частіше стикаються з такими загрозами, як дезінформація, пропаганда, кібератаки тощо. НАТО прагне впоратися із цими викликами шляхом подальшого зміцнення своїх зв'язків із країнами-партнерами та надання їм більшої підтримки у сфері безпеки. Досліджені ключові безпекові інтереси НАТО у регіоні. Вивчені ключові механізми Альянсу щодо забезпечення безпеки в цьому регіоні. Розглянуті потенційні сценарії можливого посилення ролі НАТО у зміцненні безпеки в регіоні. Подані рекомендації щодо посилення залученості НАТО до забезпечення миру стабільності в країнах Східного партнерства.

Ключові слова: НАТО, ЄС, Східне партнерство, регіональна стабільність, стратегічне партнерство, міжнародна безпека, гібридні загрози, російсько-українська війна, заморожені конфлікти.

Вступ. На сьогоднішній день регіон Східного партнерства є одним із найбільш конфліктогенних у світі та несе значну загрозу для європейської та міжнародної систем безпеки. Повномасштабна війна в Україні, заморожені конфлікти в країнах регіону, створення союзної держави між РФ та Білоруссю, розміщення ядерної зброї в Білорусі, гібридні атаки на кордоні країн НАТО, порушення повітряного простору країн-членів Альянсу роблять цей регіон особливо важливим для безпекової політики Альянсу. НАТО виступає однією з найвпливовіших міжнародних організацій, що забезпечує мир та безпеку у світі. Також організація виступає головним гарантом колективної безпеки в Європі, тому забезпечення миру та безпеки в регіоні Східного партнерства є особливо актуальним для Альянсу. Важливим є розгляд даної тематики в контексті посилення ролі НАТО у вирішенні російсько-української війни.

Мета та завдання полягає у визначенні ролі та впливу Альянсу на забезпечення миру та безпеки в країнах регіону Східного партнерства, аналізі ключових викликів для НАТО та його механізмів забезпечення миру в регіоні.

Методи дослідження. З метою досягнення мети дослідження було застосовано низку наукових методів, серед яких загальнонаукові, емпіричні та логічні. Зокрема за допомогою порівняльного методу ми виявили відмінності та спільні аспекти

взаємодії НАТО з різними країнами Східного партнерства. Системний метод допоміг нам комплексно проаналізувати безпекову політику НАТО щодо регіону Східного партнерства. Використання інституційного методу допомогло нам виявити основні механізми впливу Альянсу на забезпечення безпеки в регіоні. Прогностичний метод використаний для з'ясування перспектив залучення НАТО до забезпечення безпеки у регіонах Східного партнерства та розгляду потенційних сценарії. Методи аналізу та узагальнення допомогли комплексно вивчити проблематику безпеки в регіоні та зробити відповідні висновки та рекомендації.

Результати. Регіон Східного партнерства є одним із пріоритетних для політики НАТО. Альянс зацікавлений у створенні в регіоні безпечного та стабільного середовища, яке сприятиме розвитку демократичних інститутів і добросусідських відносин з країнами, що знаходяться на східному фланзі НАТО. Посилення присутності Альянсу в регіоні є необхідним чинником гарантій безпеки для деяких країн регіону, стабільності ЄС та країн членів НАТО.

Концептуальні засади безпекової політики НАТО щодо регіону Східного партнерства базуються на таких програмах та форматах взаємодії: 1) Нова Стратегічна концепція НАТО – 2022; 2) Програма НАТО «Партнерство заради миру»; 3) Цільові фонди НАТО для окремих країн; 4) Ініці-

атива взаємодії партнерства; 5) Річна національна програма для країни-партнера НАТО; 6) Платформа оперативної сумісності; 7) Ініціатива з розбудови потенціалу в галузі оборони та безпеки; 8) Формат RAMSTEIN для України; 9) Статус аспіранта НАТО; 10) Двосторонні та багатосторонні зустрічі між представниками НАТО та країнами-членами НАТО; 11) Спільні навчання [2; 8; 9; 11; 12; 19; 23; 26; 29; 33].

Стратегічні інтереси НАТО в регіоні Східного партнерства зосереджені насамперед навколо сприяння стабільності, безпеки та співпраці у Східній Європі. Хоча Східне партнерство є ініціативою під керівництвом ЄС, проте НАТО, до складу якого входить значна частина європейських країн, зацікавлене у безпечному розвитку цього регіону. НАТО розглядає стабільність регіону Східного партнерства як ключову для системи європейської безпеки. Серед стратегічних інтересів Альянсу в цьому регіоні варто виділити наступні: 1) Посилення безпеки та стабільності в регіоні; 2) Протидія викликам та загрозам РФ; 3) Врегулювання заморожених конфліктів у регіоні; 4) Припинення повномасштабної війни в Україні; 5) Надання підтримки та зброї Україні у протистоянні з Росією; 6) Сприяння євроатлантичній інтеграції деяких держав (Україна, Молдова, Грузія); 7) Демократизації та розвиток країн регіону; 8) Забезпечення безпеки кордонів країн НАТО, що межують з країнами регіону; 9) Протидія ядерним погрозам РФ країнам НАТО та Україні; 10) Геополітична присутність в Чорноморському регіоні [5; 8; 12; 18; 29].

Взаємодію НАТО з країнами Східного партнерства можемо умовно розділити на три напрями: «НАТО-Україна та Молдова», «НАТО-країни Південного Кавказу» та «НАТО-Білорусь». Три країни регіону – Україна, Грузія та Молдова мають наміри приєднатись до НАТО. Щодо взаємодії Альянсу з Білорусією, то тут, станом на зараз відсутні будь які формати конструктивної взаємодії. Попри те, що з початком незалежності Білорусі НАТО намагалось вибудувати певний діалог, вона все ж зараз знаходиться під повним впливом Росії. З території цієї держави здійснювались гібридні провокації на кордоні з Польщею, яка є членом Альянсу, також потенційно розміщена російська ядерна зброя, що є загрозою країнам об'єднання. З територію Білорусі відбулось вторгнення на територію України(країни партнера НАТО). Білорусь виступає проти розширення НАТО на Схід та розглядається представниками Альянсу як загроза для його функціонування [1; 4; 24].

Щодо інших країн Східного партнерства, то країни Південного Кавказу, Молдова та Україна є учасниками програми НАТО «Партнерство заради миру». Особливий інтерес до Грузії впливає з її географічного розташування, оскільки вона знаходиться в Чорноморському регіоні, який є важливим для інтересів НАТО. Грузія проявляє певні

євроатлантичні інтереси. Грузія взаємодіє з Альянсом у форматі «Партнерство заради миру». Хоча, варто зазначити що Альянс фактично не допомагав під час російсько-грузинської війни 2008 року, та не бере активної участі по вирішенні абхазської та осетинської проблем. Однак НАТО готове до потенційного прийняття Грузії до свого складу. З 2018 розпочато діалог НАТО-Грузія щодо інтеграції та взаємодії з питань безпеки. Повномасштабна війна в Україні посилила інтерес Альянсу до Грузії, і з 2022 року цій державі почалось приділяти більше уваги у сфері кібербезпеки, морської безпеки. Відносини НАТО-Азербайджан, попри більш ніж тридцятилітню взаємодію, залишаються малоактивними. НАТО відмежувалось від питання Нагірного Карабаху, та обмежилось лише закликом до мирного врегулювання конфлікту. Основним форматом співпраці Азербайджан – НАТО є програма «Партнерство заради миру». Найбільший вплив на цю країну має Туреччина, яка є країною-членом Альянсу та здійснює підтримку, військову технічну, фінансову Азербайджану. Їх війська брали участь у спільній миротворчій місії НАТО в Афганістані та Косово. Попри низьку інтенсивність співпраці Альянсу та Азербайджану, все ж організація докладає зусиль для просування демократії, обміном досвідом, надає допомогу у розвитку військової освіти [14; 17; 28; 30].

Ще однією державою Південного Кавказу є Вірменія, яка також має угоду з НАТО «Партнерство заради миру». Взаємодія з Альянсом триває більше тридцяти років, створений та функціонує Центр інформації НАТО в м. Єреван, Вірменські миротворчі війська брали участь у миротворчій місії в Косово. Попри це, Вірменія більше інтегрована до Росії, є членом безпекового союзу ОДКБ із Росією. Відносини з НАТО дещо нівельовані підтримкою Туреччини Азербайджану в питанні Нагірно-Карабахського конфлікту. Однак, наявні певні формати взаємодії між Альянсом та Вірменією, зокрема у сфері демократизації, обміном досвідом, кібербезпеки. Події 2022–2023 рр. дещо змінили погляди вірмен та деяких політиків та політичні партії на євроатлантичну інтеграцію. Вони висувують вимогу щодо вступу до НАТО або отримання статусу важливого неповноправного союзника НАТО [14; 17; 24; 27; 28; 31].

Інша держава регіону – Республіка Молдова, яка має значні євроатлантичні інтереси. Взаємодія з НАТО започаткована у форматі програми «Партнерство заради миру» з 1994 року. В подальшому між ними були підписані індивідуальні договори щодо партнерства. Молдова продовжує реалізувати реформи, включаючи ті, що впливають зі зобов'язань у рамках співпраці з НАТО. Ця держава намагається максимально інтегрувати свою військову сферу до стандартів НАТО. Основними сферами взаємодії НАТО-Молдова є безпека,

освіта, наука, розвиток демократії, кіберзахист, екологічна безпека, боротьба з тероризмом, енергетична безпека [2; 13; 24].

Україна активно співпрацює з НАТО на політичному та військовому рівнях, демонструючи свою готовність до відповідності стандартам та цілям Альянсу. Країна розвиває партнерські відносини з НАТО, включаючи участь у Програмі партнерство заради миру. Ця програма сприяє зміцненню військово-технічної та стратегічної сумісності. Україна брала активну участь у миротворчих місіях Альянсу. Країна НАТО надавали підтримку нашій державі з моменту війни на Донбасі та анексії Криму у 2014 році. В подальшому формат співпраці перейшов до «країни-партнера» та «країни-аспіранта», що дало можливість поглибити інтеграцію до об'єднання. Загалом, Україна активно співпрацює з НАТО на політичному та військовому рівнях. Ряд реформ в українському оборонному секторі спрямовані на відповідність стандартам НАТО та покращення здатностей військових сил. НАТО та Україна спільно реагують на загрози, такі як тероризм, кібератаки та гібридна війна. Особливо важливою є взаємодія Альянсу та України щодо протидії агресії РФ в умовах повномасштабної війни. Взаємодія з Україною значно посилилась у напрямі надання військової та гуманітарної допомоги, подоланню наслідків ракетних ударів. Війна в Україні посилила діалог щодо членства в НАТО у пришивдшеному варіанті та надання їй безпекових гарантій. Підтримка країн-членів НАТО військовою допомогою є ключовою для української обороноздатності, а сам Альянс розглядається як єдино можливим варіантом нашої системи безпеки у майбутньому. Ключовим форматом співпраці між НАТО і Україною в умовах війни є зустрічі «Remstein», де приймаються пакети військової допомоги Україні [19; 22; 24; 33].

В сучасних геополітичних умовах НАТО має безліч викликів та загроз при реалізації своєї глобальної безпекової політики. Для всебічного ана-

лізу проблематики у таблиці 1 систематизовано внутрішні та зовнішні загрози, що перешкоджають реалізації безпекової політики НАТО в регіоні.

Аналіз Таблиці 1 дає змогу зробити висновки, що російська агресія є найбільш серйозною загрозою для НАТО та його партнерів в регіоні Східного партнерства. Росія продовжує нарощувати свій військовий потенціал у прикордонних районах з країнами Східної Європи та Балтії, що створює загрозу для їхньої незалежності та територіальної цілісності. Кібератаки є ще однією серйозною загрозою для НАТО та його партнерів у регіоні. Енергетична залежність від Росії та енергетична криза, спричинена ракетними атаками по Україні стала значим викликом для європейських країн-членів НАТО. Однією із найвагоміших проблем є погроза силою та шантаж ядерною зброєю Росією країнам НАТО. Позаяк, існує і багато внутрішніх викликів в середині країн Східного партнерства та самого НАТО. Серед них варто виділити відсутність чіткої позиції усіх членів НАТО про безпекових викликах в регіоні, слабкість політики Альянсу в регіоні Південного Кавказу, авторитарність низки країн регіону.

Регіон Східного партнерства має важливе геополітичне та безпекове значення для НАТО. З огляду на нові виклики безпеці, НАТО має низку можливостей для посилення безпеки та зміцнення зв'язків із країнами Східного партнерства, що включає широкий спектр сфер безпеки. Для ефективного посилення безпекової політики НАТО в регіоні Східного партнерства варто врахувати наступні рекомендації [3; 5; 6; 7; 8; 9; 15; 16; 18; 19; 23; 25; 32]:

1. Посилити роль НАТО у регіоні з метою євроатлантичної інтеграції країн Східного партнерства (України, Молдови, Грузії);
2. Стимулювання посилення реформ щодо впровадження стандартів НАТО в країнах партнерах Альянсу;
3. Постійний діалог між вищим керівництвом НАТО та країнами-партнерами в регіоні;

Таблиця 1

Зовнішні та внутрішні загрози для НАТО в регіоні СХП [3; 4; 5; 7; 9; 10; 23; 25; 29]

№	Зовнішні загрози	Внутрішні загрози
1	Агресія РФ проти України	Небажання деяких країн регіону інтегруватись до НАТО
2	Кібератаки РФ на країни регіону та країни-члени НАТО	Авторитарні режими правління в низці країн регіону
3	Тероризм	Слабкий рівень демократизації, політичного та економічного розвитку країн СХП
4	Заморожені конфлікти в регіоні	Внутрішні розбіжності та відсутність єдності політичних сил щодо євроатлантичної інтеграції
5	Енергетична залежність від РФ	Нерішучість деяких членів НАТО у протистоянні з РФ
6	Погрози ядерною зброєю Росією	Недостатня кількість військового обладнання
7	Геополітичне протистояння НАТО та РФ	Внутрішні соціальні та етнічні напруження
8	Енергетична криза в регіоні СХП	Слабкість політики НАТО щодо країн Південного Кавказу
9	Гібридні виклики на кордоні з країнами НАТО	
10	Погроза РФ силою країнам НАТО	

4. Розробка спільних планів врегулювання заморожених конфліктів;

5. Надання фінансової, технологічної допомоги країнам-партнерам НАТО в регіоні з метою посилення їхньої обороноздатності;

6. Доцільним буде створення спільного центру передового досвіду НАТО та країн Східного партнерства щодо протидії гібридним війнам, з метою обміну найкращими практиками та розробками спільних заходів;

7. Посилення безпекових заходів країн-членів НАТО на кордоні з Росією та Білорусією;

8. Посилення діалогу з Азербайджаном та Вірменією з метою формування їхньої проєвроатлантичної позиції;

9. Посилення співпраці НАТО-країни СХП у сфері кібербезпеки;

10. Посилити взаємодію з ЄС та її безпековими ініціативами щодо формування спільних оборонних ініціатив з Україною, Грузією та Молдовою;

11. Посилити допомогу країнам СХП щодо протидії загрозам в інформаційній сфері;

12. Важливим є реакція НАТО на ядерні загрози від РФ. Варто посилити заходи ППО на кордонах з Росією та Білорусією, а також підтримати такими засобами країни-партнери Альянсу;

13. Важливим є реакція НАТО на енергетичну кризу в регіоні СХП. Альянсу необхідно підтримати розвиток зеленої енергетики, посилити захист енергетики країн регіону від кібератак та ракетних обстрілів, надати технології щодо розвитку альтернативних джерел енергії цим країнам;

14. Посилення демократизації, впровадження реформ у взаємодії з ЄС стане запорукою майбут-

ньої стабілізації регіону, виходу цих держав з під впливу РФ, інтеграції їх у ЄС та НАТО;

15. НАТО слід посилити свою «м'яку» силу в країнах регіону, зокрема через проведення інформаційних кампаній, взаємодію із молоддю, фінансування освітніх проєктів про НАТО, посилення гуманітарної підтримки, екологічної дипломатії, надання технологічної допомоги, формування діалогу з громадянським суспільством в регіоні;

16. Значним викликом для безпеки НАТО є регіон Чорного моря. Альянсу варто посилити присутність своїх військово-морських сил з метою створення балансу сил в цьому регіоні;

17. Важливим і першочерговим є посилення допомоги НАТО Україні у протидії агресії РФ як одному із ключових викликів безпеці Альянсу та ЄС, надання країнами-членами озброєння з метою подолання ворога.

Потенційні сценарії зміцнення партнерства НАТО з країнами Східного партнерства можуть бути досить різними, оскільки існує дуже велика кількість факторів, що впливають на формування та втілення у життя цих самих факторів. Нижче ми пропонуємо розглянути низку ймовірних варіантів розвитку залучення НАТО до миру та безпеки в регіоні Східного партнерства (таблиця 2).

На основі вище проаналізованих сценаріїв можна зробити висновки, що у короткостроковій перспективі в регіоні Східного партнерства залишиться геополітичне протистояння між НАТО та РФ. Потенційним у середньостроковій перспективі є вступ Молдови, України та Грузії до Альянсу. Реалізація певних сценаріїв може залежати від багатьох факторів, включаючи політичну волю

Таблиця 2

Сценарії залучення НАТО до миру та безпеки в регіоні СХП

№	Назва сценарію	Опис сценарію
1	2	3
1	Сценарій 1	Усі країни Східного партнерства інтегруються до НАТО. Альянс забезпечить безпеку в регіоні (малоймовірний варіант в короткостроковій та середньостроковій перспективі). Інтеграція всіх країн Східного партнерства до НАТО вимагатиме значних зусиль та виконання високих стандартів, які встановлені Альянсом. Кожна країна має пройти через процес реформ, що охоплює політичні, економічні, військові та правові аспекти. Крім того, для вступу до НАТО потрібен консенсус серед країн-членів Альянсу, які повинні погодитися з прийняттям нових членів.
2	Сценарій 2	Частина країн регіону (Україна, Грузія, Молдова) стануть членами НАТО, яке гарантуватиме їм безпеку. Інші країни знаходитимуться під геополітичним впливом РФ. Між НАТО та Росією в цьому регіоні виникатимуть конфлікти (у середньостроковій перспективі високоймовірний варіант). Конфлікти можуть проявлятися різними способами, включаючи дипломатичну напруженість, економічні санкції, кібератаки або навіть військові дії. Конкретними тригерами таких конфліктів можуть бути територіальні суперечки, спроби вплинути на країни, конкуренція за енергетичні ресурси чи зіткнення геополітичних інтересів.
3	Сценарій 3	Регіон Східного партнерства знаходитиметься під геополітичним впливом Росії. НАТО практично не буде спроможне впливати на безпеку в регіоні (малоймовірний варіант). У такому сценарії НАТО, як міжнародна оборонна організація, буде обмежена своїми можливостями впливу на безпеку в регіонах. Це може бути викликано факторами, такими як географічна віддаленість, а також сильний вплив Росії на політичні та економічні процеси в регіонах. Відсутність ефективного впливу НАТО може ускладнити розв'язання конфліктів та знизити рівень безпеки.

1	2	3
4	Сценарій 4	Жодна із країн регіону Східного партнерства не вступить у Альянс, однак НАТО через певні механізми зможе контролювати безпеку в регіоні, надавати підтримку державам, протистояти Росії (у короткостроковій перспективі високо ймовірний варіант). У разі реалізації цього сценарію НАТО буде використовувати різні інструменти та механізми забезпечення безпеки в регіонах Східного партнерства. НАТО зберігає свою роль головного гаранта безпеки в регіонах Східного партнерства, навіть без повноцінного членства країни цього регіону. Проте, він може призвести до подальшої напруженості між НАТО та Росією, а також він може дестабілізувати регіон, оскільки Росія буде намагатися протидіяти співпраці між країнами Східного партнерства та НАТО.
5	Сценарій 5	У регіоні Східного партнерства буде створено новий безпековий союз, який зможе забезпечити безпеку від посягань Росії (варіант із середньою ймовірністю). Країни Східного партнерства, а саме Україна, Грузія, Молдова можуть створити новий союз із країнами світу, який може мати свою власну структуру, збройні сили (мінілатеральні союзи). Основна мета такого союзу буде забезпечити безпеку від помітних посягань Росії. Це може включати захист суверенітету, територіальної цілісності та незалежності цих країн. Союз може розглядати можливості спільних військових навчань, обміну військовою технікою та іншими формами військової співпраці. Однак успіх такого союзу залежить від багатьох факторів та може бути складно досягнутим в умовах складної геополітичної ситуації в країнах регіону.

країни регіону, міжнародну підтримку та здатність забезпечити стабільність та безпеку в регіоні. Важливим є безпекова співпраця та посилення ролі НАТО у забезпеченні миру та безпеки в регіоні.

Висновки. На сьогодні, безпекова ситуація в регіоні Східного партнерства несе значну загрозу для європейської та регіональної систем безпеки. НАТО є однією із ключових організацій у світі, що забезпечують баланс сил. Співпраця НАТО з країнами регіону розпочалась із розпадом СРСР та характеризувалась низьким залученням Альянсу до питань безпеки у цій частині світу. Повномасштабна війна РФ проти України спричинила низку викликів для країн-членів НАТО, відповідно посиливши інтерес об'єднання до регіону Східного партнерства. Ключовими форматами співпраці НАТО з країнами СХП є: «Партнерство заради миру», «Річна національна програма», «Ініціатива взаємодії партнерства», «Ініціатива з розбудови потенціалу в галузі оборони та пов'язаної з нею безпеки», «Статус аспіранта», «Ramstein» та інші. Ключовими інтересами у політиці безпеки Альянсу у регіоні є врегулювання заморожених конфліктів, припинення російсько-української війни, протидія гібридним викликам Росії, стабілізація та демократизація країн СХП. Щодо взаємодії з країнами регіону, то особливою є співпраця з Україною, Грузією та Молдовою, які бажають інтегруватись до НАТО, реформують свої військові структури під стандарти організації. Значно слабшою є взаємодія з Вірменією та Азербайджаном, які не бажають інтенсивної співпраці. Призупиненні будь які відносини з Республікою Білорусь, котра є під повною політичною залежністю від РФ. Ключовими викликами для Альянсу в регіоні Східного партнерства є російсько-українська війна, ядерний шантаж РФ, гібридні провокації Росії на кордоні з країнами НАТО, відсутність чіткої позиції країн об'єднання

щодо безпекової ситуації в регіоні, слабкий рівень політичного розвитку країн СХП. НАТО варто посилити свою залученість до стабілізації миру та безпеки у цьому регіоні, посилити взаємодію із Грузією, Молдовою та Україною щодо їх вступу до Альянсу, розробити стратегію вирішення конфліктів в регіоні, надати максимальну допомогу Україні у протидії російській агресії. У найближчому майбутньому НАТО варто інтегрувати частину країн Східного партнерства, посилити їхню безпеку, створити таку систему безпеки, щоб РФ не змогла порушити міжнародні норми.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білорусько-російський союз. Вісь автократії у Східній Європі. *Council Foreign Relations*. 2022. URL: <https://www.cfr.org/background/belarus-russia-alliance-axis-autocracy-eastern-europe> (дата звернення: 12.10.2023).
2. Відносини з Республікою Молдова. *NATO: веб-сайт*. 2023. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49727.htm (дата звернення: 18.11.2023).
3. Максак Г. Східне партнерство – перспективи багатостороннього виміру. Україна і Східне партнерство: візія 2025 року. Аналітичне дослідження. *ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма»*. 2021. С. 6–12.
4. Напруженість на білоруському кордоні: погляд на військові витрати та моделі імпорту зброї. *Стокгольмський міжнародний Інститут дослідження проблем миру*. 2023. URL: <https://www.sipri.org/commentary/topical-background/2023/tensions-belarus-border-look-military-spending-and-arms-import-patterns> (дата звернення: 16.10.2023).
5. Паливода В. Східний фланг НАТО: потреба злагодженого підходу і посилення. *НІСД*. 2020. URL: https://niss.gov.ua/news/statti/skhidniy-flang-nato-potreba-zlagodzenogo-pidkhodu-i-posilennya#_ftnref2 (дата звернення: 8.11.2023).
6. Східне партнерство після 2020 року: Посилення стійкості – Східне партнерство, що забезпе-

чує результати для всіх. Портал «Сусідство ЄС». 2020. URL: <https://www.euneighbours.eu/uk/east/stay-informed/publications/sk-hidne-partnerstvo-pislya-2020-rokuposilennya-stiykosti-skhidne#> (дата звернення: 8.11.2023).

7. Шейко Ю. «Східне Партнерство» бере курс на безпеку та вирішення конфліктів. *DW*. 2021. URL: <https://www.dw.com/uk/skhidne-partnerstvo-bere-kurs-na-bezpeku-ta-vyrishennia-konfliktiv/a-60144662> (дата звернення: 9.11.2023).

8. A New Vision for the Transatlantic Alliance: The Future of European Security, the United States, and the World Order after Russia's War in Ukraine. *Comprehensive reports*. 2023. URL: <https://cepa.org/comprehensive-reports/a-new-vision-for-the-transatlantic-alliance-the-future-of-european-security-the-united-states-and-the-world-order-after-russias-war-in-ukraine/> (дата звернення: 12.11.2023).

9. Chesnut M. US/NATO-Russian Strategic Stability and the War in Ukraine. *CNA Corporation*. June 2023. URL: <https://www.cna.org/reports/2023/06/US-NATO-Russian-Strategic-Stability-in-Ukraine.pdf> (дата звернення: 9.11.2023).

10. Deen B., Zweers W., Van Loon I. The Eastern Partnership. Three dilemmas in a time of troubles. *Clingendael Report*. 2021. URL: <https://www.clingendael.org/publication/eastern-partnership-three-dilemmas-time-troubles> (дата звернення: 17.11.2023).

11. Fix L., Keil S. NATO and Russia after the Invasion of Ukraine. Policy Brief. *The German Marshall Fund of the US*. 2022. 10 p.

12. Gabrichidze N. More NATO Aid for Georgia, but no Progress on Membership. *Eurasianet*. August 30, 2022. URL: <https://eurasianet.org/more-nato-aid-for-georgia-but-no-progress-on-membership> (дата звернення: 17.10.2023).

13. Individual partnership action plan. Irap republic of Moldova NATO for 2022 – 2023. *Government of Republic of Moldova*. 2022. URL: <https://mfa.gov.md/en/content/individual-partnership-action-plan-irap-republica-moldova-nato-2022-2023> (дата звернення: 18.11.2023).

14. Iskandarov K., Simons G., Gawliczek P. The South Caucasus: Stage for a 'New Great Game' between NATO and Russia? Connections: *The Quarterly Journal*. 2019. Vol. 18, no. 3–4. P. 7–34.

15. Ivasechko O., Tsebenko O., Turchyn Ya., Vezdenko Ya. Peculiarities and Prospects of the European Union Involvement in the Settlement of Conflicts on the Territory of the Eastern Partnership Countries. *Politics in Central Europe*. 2022. Vol.18. Issue 4. P. 633–660.

16. Kaunert C., Deus Pereira J. EU Eastern Partnership, Ontological Security and EU-Ukraine/Russian warfare. *Journal of contemporary European studies*. 2023. № 31. P. 1–12.

17. Khelashvili G. and Macfarlane S. Neil The Evolution of US Policy towards the Southern Caucasus. *Uluslararası İlişkiler*. 2010. P. 105–124.

18. NATO 2022 Strategic concept. Added by Heads of State and Government at the NATO Summit in Madrid. *NATO: website*. URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf (дата звернення: 17.11.2023).

19. NATO's response to Russia's invasion of Ukraine. *North Atlantic Treaty Organization*. 2023. URL:

https://www.nato.int/cps/en/nato-hq/topics_192648.htm?selectedLocale=en (дата звернення: 10.11.2023).

20. NCIA. *NATO: website*. 2023. URL: <https://www.ncia.nato.int/about-us/newsroom/nato-ukraine-agreement-paves-the-way-for-further-technical-cooperation.html> (дата звернення: 13.11.2023).

21. North Atlantic Treaty Organization. NATO-Georgia Commission Declaration at the Brussels Summit. *NATO: website*. September 5, 2022. URL: https://www.nato.int/cps/en/nato-hq/official_texts_156627.htm (дата звернення: 10.10.2023).

22. Olchowski J. Ukraine and NATO – a turbulent relationship. *Instytut Europy Środkowej*. № 225 (128/2020). 24.07.2020. URL: <https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2022/01/kies-en-2020-225.pdf> (дата звернення: 6.11.2023).

23. Pacuła F. Four Challenges For NATO 2030. *Warsaw Institute*. URL: <https://warsawinstitute.org/four-challenges-nato-2030/> (дата звернення: 9.11.2023).

24. Partnership for Peace programme. *NATO: website*. October 13, 2023. URL: https://www.nato.int/cps/uk/nato-hq/topics_50349.htm?selectedLocale=en (дата звернення: 15.11.2023).

25. Paul A. Lessons from the Eastern Partnership: Looking back to move forward. *European Policy Centre*. 2021. URL: <https://www.epc.eu/en/Publications/Lessons-from-the-EasternPartnershipLooking-back-to-move-forward-44d-130> (дата звернення: 9.11.2023).

26. Ratsiborynska V. EU-NATO and the Eastern Partnership Countries Against Hybrid Threats (2016-2021). *National security and the future*. 2022. Vol. 23, no. 2. P. 89–121. URL: <https://doi.org/10.37458/nstf.23.2.3> (дата звернення: 7.11.2023).

27. Relations with Armenia. *NATO: website*. September 28, 2023. URL: https://www.nato.int/cp-s/en/nato-hq/top-ics_48893.htm?selectedLocale=en (дата звернення: 17.11.2023).

28. Stronski P. The Shifting Geography of the South Caucasus. *Carnegie Endorsement for International Peace*. September 23, 2022. URL: <https://carnegieendowment.org/2021/06/23/shifting-geography-of-south-caucasus-pub-84814> (дата звернення: 7.10.2023).

29. Thoburn H. Border Security in Eastern Europe: Lessons for NATO and Partners. Policy Brief Europe. № 046. *The German Marshall Fund of the United States*. 2020. URL: https://www.gmfus.org/sites/default/files/Border%2520Security%2520in%2520Eastern%2520Europe_MG%255B1%255D%2520edited.pdf (дата звернення: 13.11.2023).

30. Thompson E. Turkish influence in the South Caucasus and Levant: the Consequences for NATO and the EU. *Monterey, California: Naval Postgraduate School, Calhoun: The NPS Institutional Archive*. 2013. 37 p. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA589500.pdf> (дата звернення: 10.11.2023).

31. Tonoyan A. The Future of the Armenia – NATO Relationship. *United States Army War College*. September 5, 2013. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA590245.pdf> (дата звернення: 6.11.2023).

32. Until Something Moves: Reinforcing the Baltic Region in Crisis and War. *The International Centre for Defence and Security*. 2020. URL: <https://licds.eef/en/until-something-moves-reinforcing-the-baltic-region-in-crisis-and-war/> (дата звернення: 3.11.2023).

33. Zima A. NATO and the war in Ukraine limited role but reinforced legitimacy. *IRSEM*. August 24, 2023. URL: <https://www.irsem.fr/media/5-publications/nr-139-zima-nato-ukraine.pdf> (дата звернення: 9.11.2023).

REFERENCES:

1. Bilorusko-rosiiski soiuz. Vis avtokratii u Skhidni Yevropi. (2022). [The Belarusian-Russian Union. The axis of autocracy in Eastern Europe]. *Council Foreign Relations* URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/belarus-russia-alliance-axis-autocracy-eastern-europe> (accessed: 12.10.2023). [in Ukrainian].

2. Vidnosyny z Respublikoiu Moldova. (2022). [Relations with Republic of Moldova]. *NATO: vebсайт*. URL: https://www.nato.int/cps/-en/natohq/topics_49727.htm (accessed: 18.11.2023). [in Ukrainian].

3. Maksak, H. (2021). Skhidne partnerstvo – perspektyvy bahatostoronnoho vymiru. Ukraina i Skhidne partnerstvo: viziia 2025 roku [The Eastern Partnership – Perspectives of the Multilateral Dimension. Ukraine and the Eastern Partnership: Vision 2025]. *Analychne doslidzhennia. HO «Rada zovnishnoi polityky «Ukrainska pryзма»*. P. 6–12. [in Ukrainian].

4. Napruzhenist na biloruskomu kordonii: pohliad na viiskovi vytraty ta modeli importu zbroi. (2023). [Tensions on the Belarusian border: a look at military spending and arms import pattern]. *Stokholmskyi mizhnarodnyi Instytut doslidzhennia problem myru*. URL: <https://www.sipri.org/commentary/topical-backgrounder/2023/tensions-belarus-border-look-military-spending-and-arms-import-patterns> (accessed: 16.10.2023). [in Ukrainian].

5. Palyvoda, V. (2020). Skhidnyi flanh NATO: potreba zlahodzenoho pidkhotu i posylnennia [NATO's Eastern Flank: the Need for a Coherent Approach and Strengthening]. *NISD*. URL: https://niss.gov.ua/news/statti/skhidniy-flang-nato-potreba-zlagodzhenogo-pidkhotu-i-posylnennia#_ftnref2 (data zvernennia: 8.11.2023). [in Ukrainian].

6. Skhidne partnerstvo pislia 2020 roku: Posylnennia stiikosti – Skhidne partnerstvo, shcho zabezpechuie rezultaty dlia vsikh. Portal «Susidstvo YeS» (2020). [Eastern Partnership beyond 2020: Strengthening resilience – an Eastern Partnership that delivers results for all]. *EUNEIGHBOURS*. URL: <https://www.euneighbours.eu/uk/east/stay-informed/publications/sk-hidne-partnerstvo-pislya-2020-rokuposylnennia-stiikosti-skhidne#> (accessed: 8.11.2023) [in Ukrainian].

7. Sheiko, Yu. (2021). «Skhidne Partnerstvo» bere kurs na bezpeku ta vyrishennia konfliktiv [«Eastern Partnership» takes a course on security and conflict resolution]. *DW*. URL: <https://www.dw.com/uk/skhidne-partnerstvo-bere-kurs-na-bezpeku-ta-vyrishennia-konfliktiv/a-60144662> (accessed: 9.11.2023). [in Ukrainian].

8. A New Vision for the Transatlantic Alliance: The Future of European Security, the United States, and the World Order after Russia's War in Ukraine. (2023). *Comprehensive reports*. URL: <https://cepa.org/comprehensive-reports/a-new-vision-for-the-transatlantic-alliance-the-future-of-european-security-the-united-states-and-the-world-order-after-russias-war-in-ukraine/> (accessed: 12.11.2023).

9. Chesnut, M. (2023). US/NATO-Russian Strategic Stability and the War in Ukraine. *CNA Corporation*.

URL: <https://www.cna.org/reports/2023/06/US-NATO-Russian-Strategic-Stability-in-Ukraine.pdf> (accessed: 9.11.2023).

10. Deen, B., Zweers, W., Van Loon, I. (2021). The Eastern Partnership. Three dilemmas in a time of troubles. *Clingendael Report*. URL: <https://www.clingendael.org/publication/eastern-partnership-three-dilemmas-time-troubles> (accessed: 17.11.2023).

11. Fix, L., Keil, S. (2022). NATO and Russia after the Invasion of Ukraine. Policy Brief. *The German Marshall Fund of the US*. 10 p.

12. Gabrichidze, N. (2022). More NATO Aid for Georgia, but no Progress on Membership. *Eurasianet*. URL: <https://eurasianet.org/more-nato-aid-for-georgia-but-no-progress-on-membership> (accessed: 17.10.2023).

13. Individual partnership action plan. Ipap Republic of Moldova NATO for 2022–2023. (2022). *Government of Republic of Moldova*. URL: <https://mfa.gov.md/en/content/individual-partnership-action-plan-ipap-republica-moldova-nato-2022-2023> (дата звернення: 18.11.2023).

14. Iskandarov, K., Simons, G., Gawliczek, P. (2019). The South Caucasus: Stage for a 'New Great Game' between NATO and Russia? Connections: *The Quarterly Journal*. Vol. 18, no. 3–4. P. 7–34.

15. Ivasechko, O., Tsebenko, O., Turchyn, Ya., Vezdenko, Ya. (2022). Peculiarities and Prospects of the European Union Involvement in the Settlement of Conflicts on the Territory of the Eastern Partnership Countries. *Politics in Central Europe*. Vol. 18. Issue 4. P. 633–660.

16. Kaunert, C., Deus Pereira, J. (2023). EU Eastern Partnership, Ontological Security and EU-Ukraine/Russian warfare. *Journal of contemporary European studies*. № 31. P. 1–12.

17. Khelashvili, G., Macfarlane, S. (2010). The Evolution of US Policy towards the Southern Caucasus. *Uluslararası İlişkiler*. P. 105–124.

18. NATO 2022 Strategic concept. Added by Heads of State and Government at the NATO Summit in Madrid. (2022). *NATO website*. URL: https://www.nato.int/-/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf (accessed: 17.11.2023).

19. NATO's response to Russia's invasion of Ukraine. (2023). *North Atlantic Treaty Organization*. URL: https://www.nato.int/cps/en/nato-hq/topics_192648.htm?selectedLocale=en (accessed: 10.11.2023).

20. NCIA. (2023). *NATO: website*. URL: <https://www.ncia.nato.int/about-us/newsroom/nato-ukraine-agreement-paves-the-way-for-further-technical-cooperation.html> (accessed: 13.11.2023).

21. North Atlantic Treaty Organization. NATO-Georgia Commission Declaration at the Brussels Summit. (2022). *NATO: website*. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156627.htm (accessed: 10.10.2023).

22. Olchowski, J. (2020). Ukraine and NATO – a turbulent relationship. *Instytut Europy Srodkowej*. No. 225 (128/2020). 24.07.2020. URL: <https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2022/01/kies-en-2020-225.pdf> (accessed: 6.11.2023).

23. Pacuła, P. Four Challenges For NATO 2030. (2021). *Warsaw Institute*. URL: <https://warsawinstitute.org/four-challenges-nato-2030/> (accessed: 9.11.2023).

24. Partnership for Peace programme.(2023). NATO: website URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_50349.htm?selectedLocale=en (дата accessed: 15.11.2023).

25. Paul, A.(2021). Lessons from the Eastern Partnership: Looking back to move forward. *European Policy Centre*. URL: <https://www.epc.eu/en/Publications/Lessons-from-the-EasternPartnership-Looking-back-to-move-forward~44d-130> (accessed: 9.11.2023).

26. Ratsiborynska, V. EU-NATO and the Eastern Partnership Countries Against Hybrid Threats (2016–2021).(2022). *National security and the future*. Vol. 23, no. 2. P. 89–121. URL: <https://doi.org/10.37458/nstf.23.2.3> (accessed: 7.11.2023).

27. Relations with Armenia. (2023). NATO: website. September 28, 2023 URL: https://www.nato.int/cp/en/natohq/top-ics_48893.htm?selectedLocale=en (accessed: 17.11.2023)

28. Stronski, P.(2022). The Shifting Geography of the South Caucasus. *Carnegie Endorsement for International Peace*. September 23, 2022. URL: <https://carnegieendowment.org/2021/06/23/shifting-geography-of-southcauca-sus-pub-84814> (accessed:7.10.2023).

29. Thoburn, H. (2017). Border Security in Eastern Europe: Lessons for NATO and Partners. *Policy Brief*

Europe. No. 046. *The German Marshall Fund of the United States*. URL: https://www.gmfus.org/sites/default/files/Border%2520Security%2520in%2520Eastern%2520Europe_MG%255B1%255D%2520edited.pdf (accessed: 13.11.2023).

30. Thompson, E. Turkish influence in the South Caucasus and Levant: the Consequences for NATO and the EU.(2013). *Monterey, California: Naval Postgraduate School, Calhoun: The NPS Institutional Archive*. 37 p. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA589500.pdf> (дата звернення: 10.11.2023).

31. Tonoyan, A.(2013). The Future of the Armenia – NATO Relationship. *United States Army War College*. URL: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA590245.pdf> (accessed: 6.11.2023).

32. Until Something Moves: Reinforcing the Baltic Region in Crisis and War. (2020). *The International Centre for Defence and Security*. URL: <https://icds.ee/en/until-something-moves-reinforcing-the-baltic-region-in-crisis-and-war/> (accessed: 3.11.2023).

33. Zima, A. (2023). Nato and the war in Ukraine limited role but reinforced legitimacy. *IRSEM*. URL: <https://www.irsem.fr/media/5-publications/nr-139-zima-nato-ukraine.pdf> (accessed: 9.11.2023).

NATO's role in ensuring peace and security in the Eastern Partnership region

Tsebenko Oleh Oleksandrovych

PhD, Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Political Science and International
Relations
Lviv Polytechnic National University
Stepana Bandery str., 12, Lviv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-0024-0405

Senkalska Marta Andriivna

Master Student of «International
relations» at the Department of Political
Science and International Relations
Lviv Polytechnic National University
Stepana Bandery str., 12, Lviv, Ukraine
ORCID: 0009-0009-4701-6118

The article examines the role of the North Atlantic Treaty Organisation (NATO) in ensuring peace and security in the Eastern Partnership (EaP) region. The Eastern Partnership region remains the centre of geopolitical tensions between Russia and NATO countries. The ongoing war in Ukraine, frozen conflicts in the region, and escalating tensions between the EU, the US, and Russia highlight the region's vulnerability to international security challenges. The Euro-Atlantic aspirations of Ukraine, Georgia and Moldova also make the topic relevant. The paper analyses the key aspects of NATO's role in the context of ensuring peace and security in the Eastern Partnership region. It also analyses current security challenges in the region. One of the main challenges is the growth of Russian aggression in the region. Russia is the main security threat to NATO's partner countries in Eastern Europe. It is carrying out military aggression against Ukraine, as well as waging hybrid warfare against other NATO partner countries, and has deployed nuclear weapons in Belarus. Another challenge is the growing danger from hybrid warfare and cyber threats in the region. The countries of the EaP region are increasingly facing threats such as disinformation, propaganda, cyber attacks, etc. NATO seeks to address these challenges by further strengthening its ties with partner countries and providing them with greater security support. NATO's key security interests in the region are explored. The key mechanisms of the Alliance to ensure security in the region are studied. Potential scenarios for a possible strengthening of NATO's role in strengthening security in the region are considered. Recommendations for strengthening NATO's involvement in ensuring peace and stability in the Eastern Partnership countries are presented.

Key words: NATO, EU, Eastern Partnership, regional stability, strategic partnership, international security, hybrid threats, Russian-Ukrainian war, frozen conflicts.